

μειοῦμεν ὅτι ἔχομεν καὶ ῥητὴν μαρτυρίαν περὶ ἑνὸς τῶν μνημονευθέντων Δασκαλειῶν, τοῦ περὶ τὸ Τολὸν τῆς ἐπαρχίας Ναυπλίας. Ἐνταῦθα ἐν τῇ μεσημβρινῇ παραλίᾳ προεκβάλλει τῆς ὀρεινῆς χώρας τῆς Ναυπλίας, ἐφ' ἧς πρὸς Βεῖται τοῦ Παλαμῆδιον προεξοχὴ τοῦ βουνοῦ Τσακάλι, πρὸ ταύτης δὲ κεῖται ἡ νησίς Δασκαλειό, Dascalio ἐν τῷ γαλλικῷ πίνακι, ἐφ' ἧς ὑπάρχουσιν ἐρείπια ἐνετικοῦ φρουρίου, καὶ ἦτις κλείει τὸν κόλπον τοῦ Τολοῦ. Ἐνταῦθα οἱ Ἐνετοὶ εἶχον κατασκευάσει φρούριον, προστατεῦον ἀπὸ μεσημβρίας τὸ φρούριον Ναυπλίας, ὅπερ ὠνόμαζον castello di scoglio, καὶ ὅπερ ἐθεώρουν σπουδαϊστάτον (importantissimo), ὡς ἐξάγειται ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Κωνστ. Σάθα ἐγγράφων (τόμ. 4 καὶ 6 τῶν Μνημείων τῆς Ἑλ. ἱστορίας), ὠκοδομημένον παρὰ τὸ Τολό. Τοῦτο δὲ τὸ καστὲλ δι σκόλιο, σήμερον καλεῖται Δασκαλειό.

Ἐκ τῶν εἰρημένων προκύπτει ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο καθιερώθη ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἐν Ἑλλάδι. Καθόσον δὲ γινώσκω ἡ ὀνομασία Δασκαλειό δὲν ἀπαντᾷ πέραν τῶν παραλίων τῆς Πελοποννήσου, Στερεᾶς Ἑλλάδος, Κεφαλληνίας, Βορείων Σποράδων καὶ Κυκλάδων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Ἰανουαρίου 1890.

Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΒΑΡΕΙΣ ΧΕΙΜΩΝΕΣ

Ἀπὸ τῶν διασῆμων παγετῶν τοῦ 1830 ἡ Γαλλία δὲν εἶδεν χειμῶνας δριμεῖς ἄλλους εἰμῆ κατὰ τὰ ἔτη 1840, 1854 καὶ 1870. Πλὴν ἀπὸ δεκαετίας παρετηρήθη τάσις τις ἐπανόδου πρὸς τὰ παροιμιώδη ἐκεῖνα φύχη. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1878 — 1879 παρετηρήθησαν 68 ἡμέραι παγετοῦ. Ὁ τελευταῖος οὗτος χειμῶν ὑπῆρξεν ἀναντιρρήτως εἰς τῶν δριμυτάτων ἐξ ὧν ποτὲ ἐμάστισαν τὴν Γαλλίαν. Ἐνθυμούνται βεβαίως πολλοὶ ὅτι πρὸ τινῶν ἐτῶν εἰς παροιμίαν ἐποχὴν εἶχομεν ἐν Σωμῦρ τὸ λαμπρὸν θέαμα θαλάσσης ἐκ πάγου καὶ παραδόξου πολιτικῆς τοπογραφίας ἐκτεινομένης ἀπὸ τοῦ Ἄνζου μέχρι τῆς Τουραίνης.

Ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα ἐφάνησαν ἐπιπλέοντες πάγοι κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουαρίου. Ὅπως παγῆ ἐντελῶς ὁ ποταμὸς ἀπαιτεῖται θερμοκρασία 9 περιπίου βαθμῶν κάτωθεν τοῦ 0 ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας. Οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα δὲν πηγνύνται ἐκ τῆς ἐπιφανείας ὅπως τὰ στάσιμα ὕδατα, ἀλλ' ἐκ τῆς συρροῆς καὶ τῆς συγκολλήσεως τῶν ἐπιπλεόντων παγῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ σφοδροῦ ψύχους. Μόνον διὰ τῆς τοιαύτης συγκολλήσεως εἶνε δυνατόν νὰ παγῶσι μεγάλοι ποταμοί. Ὅτε οἱ ἐπιπλέοντες πάγοι εἶνε ἀρκούντως πολυάριθμοι, συναντῶνται, συγ-

κρούονται, γίνονται μᾶλλον βραδυκίνητοι, συγκολλῶνται καὶ σχηματίζουσι στρῶμα πάγου ἀνώμαλον καθιστάμενον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὁμογενές καὶ αὐξάνον ἀνεπαισθήτως κατὰ τὸ πάχος, ἐνῶ τὸ ὕδωρ ἐξακολουθεῖ νὰ ρέη κάτωθεν. Ἐξηκριβώθη ὅτι ἀπαιτεῖται πάχος 5 ὑφεκατομέτρων ὅπως ὁ πάχος φέρη ἀκινδύνως τὸ βᾶρος ἀνθρώπου, πάχος δὲ 9 ὑφεκατομέτρων ὅπως διέλθῃ ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀσφαλείᾳ ἵππευς· ὅταν τὸ πάχος φθάσῃ εἰς 13 ὑφεκατόμετρα, δύναται νὰ ὑποβαστάσῃ τηλεβόλα τοποθετητῆμένα ἐπὶ ἐλκῦθρων, τέλος δὲ ὅταν αὐξήθῃ μέχρι 20 ὑφεκατομέτρων, δύναται νὰ διέλθῃ δι' αὐτοῦ πεδινὸν πυροβολικόν. Αἱ βαρύτεραι τῶν ἀμαξῶν, στρατὸς ὀλόκληρος, πλῆθος πολυάριθμον, δύναται νὰ διέλθωσιν ἐν ἀσφαλείᾳ ἄνωθεν πεπηγότος ποταμοῦ ὅτε τὸ πάχος τοῦ πάγου φθάσῃ εἰς 27 ὑφεκατόμετρα.

Κατὰ τοὺς δριμυτάτους χειμῶνας ὁ πάχος εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆς Ῥωσσίας ἀποκτᾷ πάχος μέχρις ἑνὸς μέτρου· ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ τὸ πάχος οὐδέποτε ὑπερέβη τὰ 66 ὑφεκατόμετρα. Δύναται ἐν τούτοις ποταμὸς ὀλόκληρος νὰ παγῆ, πηγνυομένου καὶ αὐθις τοῦ ὕδατος κατὰ τὴν τήξιν, καὶ νὰ μεταβληθῇ οὕτως εἰς λατομεῖον πάγου, ὡς συνέβη ἐν Σωμῦρ κατὰ τὸ 1879. Ἐν ἔτη 1740 κατεσκευάσαν ἐν Πετρούπολει κομψὸν μέγαρον ἐκ πάγου 17 μέτρων μήκους, 5 μέτρων πλάτους καὶ 6 μέτρων ὕψους. Τὸ βᾶρος τῆς στέγης καὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν ὑπεβαστάχθη καλλίστα ὑπὸ τῶν βάσεων τοῦ κτιρίου. Πρὸ αὐτοῦ ἐτοποθέτησαν ἐξ τηλεβόλα ἐκ πάγου μετὰ τῶν κιλλιβάντων τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ ἐγαμίσθησαν διὰ πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν. Ἡ βολὴ ἐκαστου εἰς ἀπόστασιν ἐξήκοντα βημάτων διέτρησε σανίδα πάχους 54 χιλιοστομέτρων. Ἡ γόμωσις τῆς πυρίτιδος ἦτο ἑνὸς τετάρτου τῆς λίτρας. Οὐδὲν ἐξ αὐτῶν διερραγῆ. Τὰ ὑλικά τοῦ παραδόξου αὐτοῦ κτιρίου ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ ποτα-

Ἁ ὄργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτρέπει αὐτῷ μὲν Νέβα.

νὰ ἀνέχηται θερμοκρασίας ὄντως ἐξαιρετικῆς. Οἱ ἐπόμενοι εἶνε οἱ ὕπατοι ἐκ τῶν γνωστῶν ἀριθμοὶ ἐν τῇ θερμότητι καὶ ἐν τῷ ψύχει. Ὁ κ. Δοβεϋριέ, παρετήρησεν εἰς τὴν χώραν τῶν Τουαρέγγ θερμοτήτα + 67^o7 ὑπὸ σκιάν, ἐνῶ ἐν Νινι-Κδίνσκι τῆς Σιθηρίας τὸ ψύχος ἐφθασε μέχρις + 62^o2. Ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων θερμοκρασιῶν διαφορὰ εἶνε 130 βαθμῶν· εἰς ἀμφοτέρας, καίπερ τοσοῦτον διεστώσας, ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ ζήσῃ, ἡ δὲ θερμότης τοῦ σώματός του ἀπομένει ἡ αὐτὴ εἰς τε τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην χώραν, Ἄλλ' ἀκριβῶς χάρις εἰς τοῦτο ἀντέχει εἰς κλίματα τόσο ἀνόμοια, καθότι ὁ θάνατος ἐπέρχεται ταχέως εὐθὺς ὡς ἡ θερμότης τοῦ σώματος μεταβληθῆ κατὰ τινὰς βαθμοὺς ἐπὶ

πλέον ἢ ἔλαττον τῆς κανονικῆς θερμοκρασίας, ἥτις εἶνε ἡ τῶν +37 βαθμῶν.

Χάρις εἰς τὰ ἐνδύματά μας καὶ τὴν ἐξάτμωσιν τοῦ ἰδρώτος δυνάμεθα ν' ἀνεχθῶμεν οὐ μόνον θερμοκρασίαν 62 βαθμῶν, ἀλλὰ καὶ 120 καὶ 130, τοὔτεστι κατὰ πολὺ ἀνωτέρω τῆς τοῦ ζέοντος ὕδατος. Ἀρκεῖ ν' ἀνακρίω ἐν μόνον παράδειγμα· κατὰ τὸ 1874 ἐννέα πειραματισταὶ εἰσῆλθον εἰς θαλάμον διακεκαυμένον μέχρι 128 βαθμῶν καὶ διέμειναν ἐν αὐτῷ ἐπὶ ὀκτῶ λεπτά. Ἐν τῷ αὐτῷ θαλάμῳ ἐτέθησαν πλησίον τῶν πειραματιστῶν ὡά, ἅτινα δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐψηθῶσιν, βόειος πλευρὰ ἥτις ἐν τάχει ἐγένετο ὀπτῆ καὶ ὕδωρ, ὅπερ παραχρῆμα σχεδὸν ἐκόχλασεν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶδον εἰς Νεάπολιν παιδίον γυμνὸν εἰσελθὸν ἐντὸς σπηλαίου μετὰ ὑδρίας πλήρους ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὡῶν καὶ ἐξελθὸν μὲ τὸ σῶμα πορφυροῦν, μὲ τὸ ὕδωρ θερμότατον καὶ τὰ ὡά ἐντελῶς ἐψημένα. Ἀλλὰ δὲν δύναται τις νὰ ὑποφέρῃ ἐπὶ πολὺ τοιαύτας θερμοκρασίας. Ὁ ἀββᾶς Γωβιλ ἀναφέρει ὅτι ἀπὸ τῆς 14 μέχρι τῆς 23 Ἰουνίου τοῦ 1743, ἐπικρατοῦσης θερμοκρασίας 40 βαθμῶν, 11,400 ἄνθρωποι ἀπέθανον ἐκ τοῦ καύσωνος εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Πεκίνου.

Διὰ τοὺς πεπηγότας δὲν ὑπάρχει ἐχθρὸς χειρότερος ἀπὸ τὴν θερμότητα. Οὐκί εἰς ἐκείνον ἀναφωνεῖ ὁ Λαρρέ, περιγράφων τὴν ἀπαίσιον ἐκστρατείαν τοῦ 1811, οὐκί εἰς ἐκείνον ὅστις ἤθελε ναρκωθῆ ἐκ τοῦ ψύχους καὶ ἀπολέσει τὴν ἐξωτερικὴν αἰσθητικὴν δύναμιν! "Ἄν ἤθελεν εἰσέλθει πάραυτα εἰς θαλάμον πολὺ θερμὸν ἢ πλησίασει λίαν ἐγγύθεν μεγάλην τινὰ πυρὰν τοῦ στρατοπέδου, τὰ νευρακωμένα ἢ πεπηγότα μέλη προσεβάλλοντο ὑπὸ γαργαίνης, ἥτις ἐξεδηλυτο ἐν τῷ ἄμα μετὰ τοιαύτης ταχύτητος, ὥστε ἡ πρόσδος τῆς ἦτο ὁρατὴ καὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἐθεάθησαν στρατιῶται πίπτοντες νεκροὶ πρὸ τῶν πυρῶν τοῦ στρατοπέδου. Ἄλλ' αἱ μερικαὶ αὐταὶ ψύξεις συνήθως ἀθεράπευτοι, ἐνίοτε δὲ ἀπαιτοῦσαι ἀποτομὰς μελῶν σπανίως θανατηφόρους, εἶνε μηδαμινὰ ἀπέναντι τῆς γενικῆς ἐπενεργείας τοῦ ψύχους ἐπὶ τῶν ἐξασθενημένων ἢ ἀτελῶς προφυλασσομένων ἀτόμων.

Ἡ γενικὴ αὕτη ἐπενέργεια παρατηρεῖται κυρίως ἐπὶ τοῦ ἐγκεφαλοῦ καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐγκεφαλοῦ ἐπενέργεια ἐκδηλοῦται οὐκί σπανίως διὰ μανιώδους παραληρημάτων, εἰς ὃ ἀμέσως παρέπεται μνηγιγίτις τάχιστα θανατηφόρος. Πλὴν συνηθέστερον τὰ συμπτώματα ἐκδηλοῦνται διαφοροτρόπως. Τὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου διαδέχεται συμφορήσις, συνοδευμένη ὑπὸ ληθάργου βαθμηδὸν ἐπικυζάνοντος. Οἱ μυῶνες χαλαροῦνται ἐπὶ μάλ-

λον καὶ μᾶλλον ἐπέρχεται μεγάλη δυσχέρεια εἰς τὴν κίνησιν, ὡς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν, ἀδυναμία ὁράσεως, ἥτις ἐν τισι περιπτώσεσι φθάνει μέχρις ἐντελοῦς τυφλώσεως, τέλος χάνωσις ὁμοιάζουσα πρὸς ἡλιθιότητα, κατόπιν δὲ, τοῦ ληθάργου ἐπαυξάνοντος, ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναπαύσεως καὶ τοῦ ὕπνου καθίσταται ἀκατανίκητος. Ὁ ἀτυχὴς κατακλίνεται μετ' ἀφροσύνης ἐπὶ τῆς χιόνος ἢ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἀποκοιμᾶται.

Τὸ ξηρὸν ψῦχος εἶνε ἥττον ἐπιφοβὸν ἀπὸ τὸ συνοδευόμενον ὑφ' ὑγρασίας. Κατὰ τὴν ἐκ Κωνσταντίας ὑποχώρησιν, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1836, ἐν θερμοκρασίᾳ κατωτάτῃ—1 βαθμοῦ συνέβησαν τρεῖς περιπτώσεις ψύξεως. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Σετιφ ἐν Βου-Ταλέβ τὸ 1846, ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἐκ μιᾶς φάλαγγος 2800 ἀνδρῶν 208 ἔθανον ἐκ τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τοῦ ψύχους, πλείονες δὲ τῶν 500 προσεβλήθησαν ὑπὸ ψύξεως. Καὶ ἐν τούτοις τὸ θερμόμετρον δὲν κατῆλθε μέχρι τῶν —2 βαθμῶν.

Τὰ θύματα τοῦ ψύχους ἀνέρχονται εἰς μυριάδας πολλὰς ἐνεκα τῆς ἀνθρωπίνης παραφροσύνης, ἥτις κατὰ τὴν ἀξιωματικὸν πολέμου ἐξέθηκεν ἑκατομμύρια ἀνδρῶν εἰς τὴν θλίβραν ταύτην δοκιμασίαν. Πρέπει ν' ἀναγνώσῃ τις εἰς τὸν Ξενοφῶντα τὴν διήγησιν τῶν παθημάτων τῶν Μυρίων καταληφθέντων ὑπὸ τοῦ ψύχους εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας. Πρέπει νὰ ἴδῃ πῶς Κάρολος ὁ Β' μετὰ τὴν μάχην τῆς Πουλτάβας τὸ 1709 ἀπόλεσε τὸ ἡμισυ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὰ δάση τῆς Οὐκρανίας.

Ἄλλ' ἡ εἰκὼν τῆς ἐκ Ρωσσίας ὑποχωρήσεως παραμένει ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς ἡ φοβερωτάτη καὶ καταστρεπτικωτάτη πασῶν. Παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν στρατιωτῶν πᾶσαι αἱ ζωτικαὶ δυνάμεις εἶχον ἐξαφανισθῆ, ἡ βεβαιότης τοῦ θανάτου ἐμπόδιζεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ καταβάλλωσι καὶ τὴν ἐλαχίστην προσπάθειαν ὅπως σωθῶσιν θεωροῦντες ἑαυτοὺς ἀνικάνους νὰ ὑποστῶσι καὶ τὸν ἐλάχιστον κόπον, ἀπεποιοῦντο νὰ ἐξακολουθῆσῃ τὸν δρόμον των καὶ κτεκλίνοντο χαμαί, ἀναμένοντες τὸ τέλος τῆς ἀθλίας αὐτῶν ὑπάρξεως. Μέγας ἀριθμὸς αὐτῶν διετέλει εἰς ἐντελῆ κατάστασιν παραφροσύνης· τὸ βλέμμα των ἦτο ἀπλανές καὶ βλοσυρόν· ἐβάδιζον ὡς αὐτόματα ἐν βαθυτάτῃ σιγῇ. Αἱ ὕβρεις, οἱ βραβδισμοὶ αὐτοῖ ἦσαν ἀνίσχυροι ὅπως τοὺς ἐπαναγάγωσιν εἰς τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος. Τὸ ὑπερβολικὸν ψῦχος, εἰς ὃ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀντιστῇ τις ἐπήνεγκε τὸν ὄλεθρον τῆς στρατιᾶς. Τετρακόςαι πενήκοντα χιλιάδες ἀνδρῶν ἐτάφησαν ὑπὸ τὰς χιόνας. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὁ Ναπολέων ἐπανήρχετο εἰς Παρισίους ἐντὸς θερμῆς ἀμάξης καὶ ἐδημοσίευσεν διὰ τοῦ Μηνύτορος ὅτι ἡ ὑγεία του εἶχεν ὑπὲρ ποτε καλῶς.

Ἄς ἐλπίσωμεν πρὸς τιμὴν τῶν λαῶν ὅτι τοιαῦται παραφροσύναι δὲν θὰ ἐπαναληφθῶσι πλέον.

Ἦδη, ὀφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὁ πολιτισμὸς ἐποίησε τοιαύτας προόδους, ὥστε ἐν τακτικῇ καταστάσει τῶν πραγμάτων καὶ οἱ σφοδρότατοι τῶν χειμῶνων δὲν διασπείρουσιν ὡς ἄλλοτε τὸν θάνατον ἐφ' ὀλοκλήρων χωρῶν. Οὕτω κατὰ τὸ 814 τὸ ψῦχος ὁ λιμὸς καὶ ἡ ἐπιδημία ἐξωλόθρευσαν τὸ τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλιανίας. Τὸ 1316 ὁ ἐπακολουθήσας μετὰ τὸν χειμῶνα λιμὸς ἦτο τόσοσ φρικτός, ὥστε ἐκλεπτον τὰ μικρὰ παιδία καὶ τὰ ἔτρωγον. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων ὑπὸ Ἐρρίκου τοῦ Δ' τὸ 1590, ὅτε οἱ κάτοικοι κατήντησαν νὰ τρώωσιν ἀκαθάρτα ζῶα, χόρτα βραστά καὶ δέρματα ὑποδημάτων, μήτηρ τις ἐπεχείρησε φάγη τὰ δύο τῆς τέκνα. Καὶ αὐτὴ μὲν ἀπέθανε, οἱ δὲ κληρονόμοι τῆς, διότι ἦτο πλουσιωτάτη, εὔρον λειψανά τινὰ τῶν ἀτυχῶν παιδιῶν,

ἅτινα εἶχεν ἀλατίση, ὅπως διατηρηθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον.

Πρὸ τινῶν αἰῶνων οἱ Λύκοι ἐπωφελοῦμενοι τοῦ σφοδροῦ ψύχους καὶ τῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ χιόνος ἐκτάσεων εἰσῆρχοντο εἰς Παρισίους. Οἱ ἐνδεεῖς ἔθνησκον ἐν τάχει ἐκ τῶν στερήσεων καὶ ἐκ τοῦ ψύχους. Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων τῆς μεταφορᾶς καὶ αὐτῶν προσέτι τῶν ὁδῶν ὁ λιμὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ. Ἄγνοοῦμεν ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ τὸ μέγεθος παρομοίων συμφορῶν. Ἡ ὑπερτάτη καταφυγὴ ἦτο τότε αἱ δημόσιοι λιτανεῖαι, οἷα ἐγένετο ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1587, ὅτε χιλιάδες λαοῦ, ἡγουμένου αὐτοπροσώπως τοῦ βασιλέως καὶ συνοδευομένου ὑπὸ δύο καρδιναλίων, τῶν Βουρβῶν καὶ Βανδὸμ, ἠκολούθησαν τὰς ὑπὸ τῶν μοναχῶν φερόμενας σοροὺς τῶν ἀγίων λειψάνων.

Ὁ ἱστορικὸς ἐλησμόνησε ν' ἀναφέρῃ ἂν ἡ ἐπιβλητικὴ αὐτῆ ἱεροτελεστία ἐπήνεγκε τὸ ἀναμνηστικὸν ἀποτέλεσμα.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ ***

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

15 Ἰανουαρίου 1890

Ἐπλήρωσα καὶ ἐγὼ τὸν φόρον μου εἰς τὴν ἐπιδημίαν τοῦ συρμού ἢ εἰς τὸν συρμὸν τῆς ἐπιδημίας. Διότι διὰ νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἔχω τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἔπαθα ἀπλὴν θέρμην. Ἀλλὰ ποῦ τολμῶ νὰ τὸ ἐκποτίσω; Ἦσθῆνσα καθ' ὃν χρόνον ὅλοι ὁ κόσμος πάσχει ἢ νομίζει ὅτι πάσχει ἀπὸ ἰνφλουέντζαν, τὸ καθῆκόν μου ἦτο νὰ πάθω ἰνφλουέντζαν. Πᾶσα ἐκτροχίασις ἀπὸ ζῆτον γενικὸν κανόνα θὰ ἐθεωρεῖτο ἀνευλάβεια ἀσυγχώρητος, ἐπανάστασις κατὰ τῶν καθεστώτων, ἐγκλημα καθοσιώσεως. Ὑποκίπτω λοιπὸν εἰς τὸ πεπρωμένον.

Ἐπῆρξα καὶ ἐγὼ μετὰ τῶσων ἄλλων μυριάδων θῦμα τῆς ἀσθενείας, ἢ ὅποια μαστίζει ὅλον σχεδὸν τὸν κόσμον. Προσέφερα καὶ ἐγὼ γενναιοφρόνας τὸ σῶμά μου δι' ὀλίγας ἡμέρας ἄσυλον τῶν μικροβίων τὰ ὅποια ἐκ Ρωσίας διεσπάρησαν καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην ὡς σμήνος Ἀγγλων περιηγητῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Κοὺκ ἀνέλαβε νὰ ἐπιδείξῃ ὅτι ἔχει ἀξιοθέατον αὐτὴ ἡ γηραιὰ ἡπειρὸς μας... Διότι τὸ ἔμαθες ἴσως. Μετὰ ἀπεγνωσμένας προσπάθειας Βιενναῖος ἱατρὸς κατῶρθε ν' ἀνακαλύψῃ καὶ τὸ βακτηριδίον τῆς ἰνφλουέντζας. Τόσῃ καλῇ θέλῃσιν κατέβαλαν οἱ ἱατροὶ ὅλοι τῆς Γῆς εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην, ἀφ' ὅτου διεδίδθη ἡ ἐπιδημία τοῦ κατάρρου, ὥστε πραγματικῶς ἔλλειψιν προθυμίας θ' ἀπεδείκνυε τὸ βακτηριδίον, ἂν δὲν παρουσιάζετο ἐπὶ τέλους εἰς τὸ ἄκρον τοῦ μικροσκοπίου ἐνὸς ἐξ αὐτῶν. Οὕτω θὰ ἤσυχάσουν καὶ οἱ λοιποὶ καὶ θὰ ἐπανέλθουν μὲ περισσότερον ζῆλον εἰς τοὺς ἀρρώστους των, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀπόλυτον ἀνάγκην ὅλου τοῦ ζήλου των.

Τὸ ἀπελπιστικὸν εἶνε ὅτι ἐνῶ ὅλοι μὲ τὴν εὐκολίαν ἀπὸ τινος ἀνακαλύπτουσι τὰ μικρόβια τῶν διαφόρων ἀσθενειῶν, κανεὶς δὲν κατορθώνει ν' ἀνακαλύπτῃ τὸν τρόπον τῆς καταστροφῆς αὐτῶν, ἐγὼ

δὲ ὁμολογῶ ὅτι θὰ ἐπρωτίμων τὸ δεύτερον, διότι δὲν βλέπω τί μᾶς ὠφελεῖ νὰ γνωρίζωμεν ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν, τὰς ιδιότητας, τοὺς τρόπους τῆς ἐνεργείας τῶν ἐχθρῶν μας καὶ νὰ μὴ γνωρίζωμεν πῶς νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωμεν.

Ἐπὶ τέλους ναί! Ὅλοι αἱ νόσοι καὶ αἱ μαλακίαι εἶνε ἀποτέλεσμα μικροβίων! Τὰ μικρόβια μάλιστα αὐτῶν δὲν τὰ εἰσδεχόμεθα ἐξωθεν. Τὰ τρέφομεν ὅλα ἐντὸς τοῦ σώματός μας. Τὸ πᾶν δὲ εἶνε νὰ κατορθώσωμεν νὰ συζοῦν ἐν ἁρμονίᾳ. Ὅταν ὑγιαίνωμεν ἕκαστον μικρόβιον ἐκτελεῖ τὸ καθῆκόν του καὶ ἡ μηχανὴ τῆς ζωῆς λειτουργεῖ κανονικῶς. Ὅταν ἀσθενήσωμεν, θὰ εἴπῃ ὅτι κάποιον ἐκ τῶν μικροβίων μας ἐγεινεὶν ὀκνηρότερον, ἐν ἄλλο δὲ εὔρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ καταστῇ ἐπιθετικώτερον, νὰ καταλάβῃ αἰφνιδίως τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπομένως νὰ ἐκτραπῇ εἰς ἀθαιρεσίας, αἱ ὅποια διασαλεύουν τὴν ἰσορροπίαν τῆς σωματικῆς υἰείας. Καὶ ὅταν ἀποθάνωμεν, δηλαδὴ ὅταν χάσωμεν τὴν δύναμιν νὰ διατηρῶμεν τὴν ἰσότητα μετὰ τῶν μικροβίων μας, καθὲν ἀπὸ αὐτὰ πηγαίνει εἰς τὴν δουλειά του. Ἀλλὰ τί μὲ ὠφελοῦν ὅλα αὐτὰ αἱ θεωρίαι; Μέχρι τοῦδε ἀρκετὰ μικρόβια ἀνεκαλύψαμεν. Ἄς καταγινομεν τώρα νὰ εὔρωμεν καὶ τὸ ποντικοφάρμακον μερικῶν. Ἄλλως, φίλε μου, φοβοῦμαι ὅτι καμμίαν ἡμέραν θὰ ἔχωμεν ἀνακαλύψει τόσα, ὥστε καθεὶς ἀπὸ ἡμᾶς θὰ εἶνε κινήτος ζωολογικὸς κῆπος βακτηριδίων, καὶ θὰ τὸ εἰξεύρῃ, γνωρίζεις δὲ ὅτι τὴν δυστυχίαν ἀποτελεῖ ἡ γνῶσις αὐτῆς.

Ἀρχίζω νὰ ἐνθυμοῦμαι μὲ πόνον τοὺς μακρυνοὺς καιροὺς, κατὰ τοὺς ὁποίους ἠσθενοῦμεν καὶ ἀπεθνήσκουμεν, χωρὶς νὰ εἰξεύρωμεν ὅτι εἴμεθα θύματα τῶν ἀπειρῶν μικρῶν ὄντων, τὰ ὅποια μᾶς ἀπεκάλυψε τὸ μικροσκοπίον τοῦ Παστέρ, τοῦ Κῶχ καὶ τῶν μαθητῶν των.

K...